

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

VEJ nr 10082 af 16/12/2021 (Gældende)

Vejledning om risikostyring på likviditetsområdet for penge- og realkreditinstitutter

Ministerium: Erhvervsministeriet

Journalnummer: 21-010889

Vejledning om risikostyring på likviditetsområdet for penge- og realkreditinstitutter

1. Indledning og anvendelsesområde

1.1. Formål med vejledningen

Formålet med denne vejledning er at bidrage til fortolkning af reglerne om risikostyring på likviditetsområdet i penge- og realkreditinstitutter, hvor det vurderes at være relevant at uddybe bestemmelser i bekendtgørelse nr. 1254 af 11. juni 2021 om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl. (herefter ledelsesbekendtgørelsen) og udvalgte punkter i bilag 4 til bekendtgørelsen.

Vejledningen uddyber, hvordan institutterne i praksis kan tage hensyn til deres likviditetsmæssige risiko-profil og forretningsmodel ud fra et proportionalitetsprincip.

Vejledningen er ikke udtømmende. Institutterne kan i relevant omfang inddrage andre forhold end dem, der er nævnt i vejledningen, så instituttets risikostyring på likviditetsområdet til enhver tid er forsvarlig, jf. bilag 4, nr. 6 i ledelsesbekendtgørelsen.

Likviditetsrisici omfatter både likviditets- og finansieringsrisiko. I praksis kan disse risici ikke entydigt skelnes fra hinanden. Derfor betegnes de begge som likviditetsrisici i denne vejledning. Hvis likviditetsrisici materialiserer sig, kan effekterne være store og vise sig i løbet af meget kort tid. Derfor er det vigtigt, at penge- og realkreditinstitutter har en fornuftig og løbende styring af likviditetsrisici både på kort og lang sigt.

1.2. Retsgrundlag

Både penge- og realkreditinstitutter er omfattet af samme grundlæggende regler på likviditetsområdet. Reglerne udspringer af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 af 26. juni 2013 om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter og investeringsselskaber (CRR) og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/36/EU af 26. juni 2013 om adgang til at udøve virksomhed som kreditinstitut og om tilsyn med kreditinstitutter og investeringsselskaber (CRD).

Vejledningen er derfor også baseret på likviditetskravene i CRR og CRD samt Kommissionens delegerede forordning (EU) 2015/61 af 10. oktober 2014 om supplerende regler til forordning (EU) nr. 575/2013 for så vidt angår likviditetsdækningskrav for kreditinstitutter (LCR-forordningen) og Kommissionens delegerede forordning (EU) 2018/1620 af 13. juli 2018 om ændring af delegeret forordning (EU) 2015/61 om supplerende regler til forordning (EU) nr. 575/2013.

1.3. Proportionalitet

Proportionalitetsprincippet på likviditetsområdet følger af § 2 og bilag 4, nr. 2, i ledelsesbekendtgørelsen. Det betyder, at direktionen ved fastlæggelse af tilstrækkelige foranstaltninger skal tage hensyn til instituttets likviditetsmæssige kompleksitet, risikoprofil og forretningsmodel. Kravene til risikostyringen på likviditetsområdet i store og/eller risikofyldte institutter vil dermed være mere omfattende end kravene til risikostyringen i mindre institutter med begrænset likviditetsrisiko.

Det er kendetegnende for mindre pengeinstitutter med begrænset likviditetsrisiko, at disse typisk er finansieret ved almindelige indlån fra private og ikke-finansielle erhvervskunder uden dog at have store indlån fra individuelle kunder. Pengeinstituttet har typisk et solidt indlånsoverskud og en meget høj og stabil likviditetsoverdækning (opgjort ved LCR-kravet). I forbindelse med den daglige likviditetsstyring kan pengeinstituttet have en mindre eksponering og eventuelt et mindre omfang af behæftede aktiver mod andre kreditinstitutter og Nationalbanken, men pengeinstituttets langsigtede finansiering afhænger ikke af dette. Pengeinstituttet kan have begrænset markedsfinansiering i perioder. Mellemstore og store institutter i form af gruppe 1 og 2 institutter er ikke omfattet af denne definition for begrænset likviditetsrisiko.

Kravene til risikostyringen er ligeledes baseret på en vurdering af institutternes risikoprofil på likviditetsområdet. Det enkelte institut bør derfor jævnligt analysere og vurdere sin risikoprofil på likviditetsområdet.

2. Bestyrelsens opgaver og ansvar på likviditetsområdet

2.1. Likviditetspolitikken

Som en del af de overordnede rammer og mål på likviditetsområdet har instituttets bestyrelse ansvaret for at beslutte en likviditetspolitik, herunder en beredskabsplan i tilfælde af utilstrækkelig eller manglende likviditet, jf. § 4, stk. 2, nr. 5, i ledelsesbekendtgørelsen. Politikken skal angive, hvilken likviditetsrisikoprofil bestyrelsen ønsker, at instituttet skal have, jf. bilag 4, nr. 5, i ledelsesbekendtgørelsen.

Nogle små og mellemstore pengeinstitutter anvender en forholdsvis standardiseret likviditetspolitik. En standardiseret likviditetspolitik bør kun anvendes af pengeinstitutter med forholdsvis standardiserede forretningsmodeller. Det vil typisk omfatte mindre institutter med begrænset likviditetsrisici.

I det tilfælde, at bestyrelsen vælger at anvende en standardiseret likviditetspolitik, bør bestyrelsen sikre, at denne politik tilrettes, så den afspejler instituttets konkrete forhold i tilstrækkeligt omfang. Bestyrelsen bør under alle omstændigheder forholde sig til alle de enkelte områder i likviditetspolitikken.

2.1.1. Opgørelse og identifikation af likviditetsrisici (herunder interne grænser)

Likviditetspolitikken skal indeholde principper for, hvordan instituttet identificerer og opgør sine likviditetsrisici, jf. bilag 4, nr. 7, litra a, i ledelsesbekendtgørelsen.

Instituttet skal opstille interne grænser for sine likviditetsrisici, som bør være passende og afspejle instituttets likviditetsrisikoprofil og være baseret på konkrete metoder, som kvantificerer disse risici - f.eks. stresstest. Institutterne sætter som minimum disse interne grænser for liquidity coverage ratio (LCR) og net stable funding ratio (NSFR) og eventuelle søjle II-likviditetskrav fastsat af Finanstilsynet, jf. bilag 4, nr. 7, litra b, i ledelsesbekendtgørelsen.

For mindre pengeinstitutter med begrænset likviditetsrisici kan det være tilstrækkeligt alene at sætte grænser for LCR og NSFR og eventuelle søjle II-likviditetskrav fastsat af Finanstilsynet, forudsat at pengeinstituttet har et solidt indlånsoverskud og en meget høj og stabil likviditetsoverdækning (opgjort ved LCR-kravet).

For alle institutter gælder dog, at instituttet med fordel som en del af deres risikoprofil kan vurdere, om det bør fastsætte grænser for andre likviditetsmål end de lovbestemte. Eksempler på områder, som bestyrelsen kan overveje, om det er relevant at fastsatte grænser for, er:

- Likviditetsreserve (f.eks. i X mio. kr.)
- Opretholdelse af positiv likviditetsoverdækning (f.eks. i minimum X måneder i et stressscenarie)
- Indlånsoverskud (f.eks. min. X mio. kr.)
- Refinansieringsrisici (f.eks. maksimum X pct. forfald af finansiering inden for Y måneder)
- Type af finansieringskilder instituttet må anvende (f.eks. maksimal X pct. markedsfinansiering)
- Grænser for enkelte finansieringskilder (f.eks. indlån fra erhvervskunde må maksimalt være X mio. kr.)
- Grænser for aktivbehæftelse (f.eks. maksimal X pct. af aktiverne må være behæftet).
- Grænser for valuta (f.eks. maksimal X af passiverne må være i Y valuta).

De interne grænser bør således afstemmes med den likviditetsmæssige risikoprofil og forretningsmodellen og være en del af den samlede risikostyring på likviditetsområdet. De interne grænser kan både være målrettet den daglige likviditetsstyring og rettet mod instituttets evne til at fortsætte dets aktiviteter under perioder med stress.

Instituttets bestyrelse bør således i forbindelse med fastsættelsen af interne grænser især tage højde for relevante markedsforhold og de regulatoriske krav.

Grænserne bør samlet set være velbegrundede, og begrundelserne bør fremgå som en del af likviditetspolitikken. Under alle omstændigheder bør den anvendte tilgang og metode bag fastsættelse af de interne grænser være dokumenteret.

2.1.2. Likviditetsbufferen

Likviditetspolitikken skal indeholde principper for instituttets likviditetsbuffer, der omfatter størrelsen og sammensætningen af instituttets likviditetsbuffer, samt principper, der sikrer, at likviditetsbufferen er tilstrækkelig diversificeret og tager højde for koncentrationsrisici og valutarisici, jf. bilag 4, nr. 8, i ledelsesbekendtgørelsen.

Institutterne bør tage højde for koncentrationsrisici i likviditetsbufferen med særlig fokus på, at et institut, der holder stats- eller realkreditobligationer inden for den samme eller ganske få forskellige obligationsserier, bør holde obligationer i de mest likvide obligationsserier for at sikre, at instituttets obligationsbeholdning består af reelt likvide aktiver.

I udgangspunktet bør et institut ikke holde mere end halvdelen af de udstedte obligationer i en obligationsserie. Et institut bør heller ikke være så koncentreret på en udsteder af realkreditobligationer, at instituttet kan komme til at bryde LCR-kravet, hvis obligationer fra den pågældende udsteder falder væsentligt i værdi.

2.1.3. Finansieringsstruktur

Likviditetspolitikken skal indeholde principper for instituttets finansieringsstruktur. Det omfatter bl.a. grænser for anvendelse og koncentration af de forskellige finansieringstyper og forsvarlige løbetider, jf. bilag 4, nr. 9, litra a og litra b, i ledelsesbekendtgørelsen.

Det skal fremgå af likviditetspolitikken, hvordan instituttet sammensætter sin finansiering, så instituttet har en forsvarlig finansieringsstruktur og et tilstrækkeligt niveau af langsigtet finansiering, jf. bilag 4, nr. 9, i ledelsesbekendtgørelsen. Instituttet bør til enhver tid have overblik over sine finansieringskilder og restløbetiden på dem. Instituttets bestyrelse bør således vurdere, om finansieringsstrukturen afspejler instituttets aktuelle og forventede finansieringsmuligheder, hvad enten finansieringen er baseret på indlån, egenkapital eller markedsfinansiering.

Instituttets grænser for finansieringsrisici skal afspejle behovet for og de muligheder, som instituttet har for at skaffe finansiering, da dette er en forudsætning for en forsvarlig likviditetspolitik, jf. bilag 4, nr. 6, i ledelsesbekendtgørelsen.

Pengeinstitutter bør være opmærksomme på de individuelt fastsatte krav til nedskrivningsegne passiver (NEP-krav), mens realkreditinstitutter bør være opmærksomme på gældsbufferkravet. Instituttet bør være opmærksom på, at efterlevelsen af NEP- og gældsbufferkravene med gældsudstedelser kan medføre et ændret udstedelsesomfang og dermed kræve en tættere overvågning af markedsfinansieringen.

Benytter et institut markedsfinansiering til opfyldelse af sit NEP- og/eller gældsbufferkrav bør den tilrettelægge sin markedsfinansiering på en måde, hvor der er taget højde for refinansieringsrisici. Instituttet bør bl.a. sikre dette ved at have en forsvarlig overdækning på disse krav.

Finansieringsrisikoen er desuden væsentlig, hvis et pengeinstitut baserer en væsentlig del af sin finansiering på tidsindskud og indlån med opsigelsesvarsel. Tidsindskud og indlån med opsigelsesvarsel kan være flygtige under stress. Derfor kan tidsindskud og indlån med opsigelsesvarsel være en risikofyldt finansieringskilde, hvor pengeinstituttet skal have principper, som tager højde herfor i sin vurdering af indlånets stabilitet, jf. bilag 4, nr. 9, litra a og litra b, i ledelsesbekendtgørelsen. Dette stiller også særlige krav til risikostyringen af finansieringsrisici i forhold til bl.a. restløbetiden og spredningen på finansieringskilderne.

Mindst én gang om året bør et institut revurdere sit forventede finansieringsbehov i forhold til at have en forsvarlig styring af sin finansieringsstruktur. Dette kan f.eks. være i forbindelse med udarbejdelse af et budget for de kommende år. Revurderingen bør omfatte indlån, egenkapital og i relevant omfang også markedsfinansiering. Usikkerheden ved finansieringsbehovet kan f.eks. belyses ved kvantitative følsomhedsberegninger, likviditetsstresstests og lignende eller kvalitative vurderinger af sandsynligheden for en ændret finansieringsstruktur. Institutter, der er afhængige af markedsfinansiering, bør som minimum have en fundingplan, der dokumenterer det forventede finansieringsbehov. Ændrede markedsforhold eller en ændret strategi bør føre til opdatering af instituttets fundingplan.

2.2. Beredskabsplan

Instituttets bestyrelse skal (som del af sin likviditetspolitik) vedtage en beredskabsplan for fremskaffelse af likviditet og finansiering, der kan sættes i værk, hvis instituttet får likviditetsmæssige udfordringer, jf. bilag 4, nr. 16, i ledelsesbekendtgørelsen.

Bestyrelsen skal i beredskabsplanen bl.a. tage stilling til, vurdere og vedtage tiltag for fremskaffelse af likviditet og finansiering, herunder foretage en prioritering af tiltagene og lave en vurdering af sandsynligheden for, at de enkelte tiltag kan gennemføres inden for den forventede tidshorisont, samt vurdere instituttets markedsadgang under stress og evne til at fremskaffe markedsfinansiering, jf. bilag 4, nr. 17 litra a, i ledelsesbekendtgørelsen.

De fastlagte initiativer i beredskabsplanen skal dermed være realiserbare i en kritisk situation og inden for den tidshorisont initiativerne forventes at kunne sættes i værk under. Instituttet bør i beredskabsplanen især tage højde for sin markedsadgang under stress og sin evne til at fremskaffe markedsfinansiering. Et institut med begrænset brug af markedsfinansiering bør sikre sig, at dets beredskabsplan afspejler de muligheder for at fremskaffe markedsfinansiering, som instituttet reelt har. Det vil især være mindre og mellemstore institutter, hvor markedet må forventes at være begrænset i en længere periode under stress. Men også for store institutter kan markedsadgangen blive begrænset.

Der er ingen konkrete krav til antallet af initiativer i en beredskabsplan. Et mindre institut med begrænset likviditetsrisici kan i princippet nøjes med få, men realistiske initiativer i beredskabsplanen. Det er dog væsentligt, at de enkelte initiativer er tilpasset instituttets risikoprofil, risikostyring og forskellige typer af stress for at være realistiske i en stress-situation.

Bestyrelsen skal i beredskabsplanen definere, hvilke hændelser som medfører, at planen iværksættes, herunder definition af indikatorer for potentiel krisesituation, og definere, hvilke enheder, der har ansvar for at iværksætte beredskabsplanen, jf. bilag 4, nr. 17 litra b og litra c, i ledelsesbekendtgørelsen.

Beredskabsplanens iværksættelse skal dermed være defineret i beredskabsplanen, således at det er klart, hvad der konkret kan føre til, at beredskabsplanen iværksættes. Beredskabsplanen skal derfor klart have defineret hvilke hændelser, som medfører, at planen iværksættes, herunder definition af tidlige indikatorer for potentiel krisesituation. Beredskabsplanen aktiveres dermed i den forstand, at instituttet i sådanne situationer skal tage stilling til, om instituttet er bekymret over situationen og ønsker at gøre noget aktivt, eller om udslaget i indikatoren ikke er bekymrende i forhold til instituttets fortsatte opretholdelse af lovgivningsmæssige mål.

Formålet med beredskabsplanen er således, at den skal kunne bruges, når der opstår krisesituationer. Når en indikator i beredskabsplanen slår ud, bør relevante medarbejdere drøfte, hvad årsagen til udslaget er, og om der er behov for at gøre noget eller iværksætte nogle tiltag i prioriteret rækkefølge fra beredskabsplanen. Beredskabsplanen bør være separat genkendelig i forhold til genopretningsplanen, og beredskabsplan og genopretningsplan bør være i overensstemmelse med hver sit formål, jf. vejledning nr. 9863 af 12. september 2017 om genopretningsplaner for pengeinstitutter og realkreditinstitutter.

Tiltagene i beredskabsplanen skal afprøves mindst én gang om året, i det omfang det er muligt, og afprøvningen skal dokumenteres, jf. bilag 4, nr. 18, i ledelsesbekendtgørelsen. Afprøvning af beredskabsplanen har til formål at sikre anvendeligheden af den. Afprøvningen bør sikre, at instituttets interne systemer,

processer og juridiske muligheder er sådan, at der ikke kan opstå tekniske eller juridiske vanskeligheder ved at iværksætte tiltagene i beredskabsplanen.

I afprøvningen af beredskabsplanen bør instituttet udføre beredskabsplanens tiltag, hvis det enkelte tiltag allerede indgår i instituttets almindelige forretningsomfang. F.eks. vil et institut med repo-aktiviteter som led i instituttets almindelige forretningsomfang kunne afprøve dette tiltag. Andre tiltag, såsom at mindske udlånet eller øge indlånet, er sværere at afprøve i praksis. Institutet bør afprøve så mange initiativer som muligt i beredskabsplanen under hensyntagen til instituttets aktuelle forretningsomfang.

Det er den risikoansvarlige, som skal sikre, at beredskabsplanen afprøves mindst en gang om året i videst mulig omfang, jf. bilag 4, nr. 40, litra b, i ledelsesbekendtgørelsen. Viser afprøvningen et behov for at revidere dele eller hele beredskabsplanen bør den revideres i forlængelse heraf, jf. bilag 4, nr. 20, i ledelsesbekendtgørelsen.

2.3. Stresstest

Instituttets bestyrelse skal vedtage metoder og antagelser til vurdering af institutspecifikke og markedsomfattende stress i form af likviditetsstresstests. De vedtagne metoder og antagelser skal dokumenteres af direktionen, jf. bilag 4, nr. 21, i ledelsesbekendtgørelsen.

Instituttet bør her vurdere, hvilke typer af stress der er relevante. Det afhænger bl.a. af instituttets finansieringskilder og likvide aktiver. Metoder og antagelser i likviditetsstresstests bør afspejle instituttets specifikke forhold i tilstrækkelig grad, sådan at beregningerne er retvisende for instituttets faktiske likviditetsrisiko. Institutet bør anvende resultaterne heraf i den løbende likviditetsplanlægning og risikostyring på likviditetsområdet.

Mindre institutter med begrænset likviditetsrisici uden markedsfinansiering kan ud fra en proportionalitetsbetragtning have løbende overvågning af fastsatte, relevante stressindikatorer i stedet for at udføre egentlige stresstests. Dette kan eksempelvis omfatte mål for fald i indlån og stigning i udlån, stigning i kassekreditter og øget træk på kassekreditter, stigning i toneangivende renter på mellemlang og lang sigt. Anvendes stressindikatorer, bør de være tilpas forsigtigt sat.

Stressindikatorer og de interne grænseværdier bør afspejle instituttets likviditetsrisici og fastsættes sådan, at der er en væsentlig buffer fra stressindikatoren til det punkt, hvor instituttet kommer i egentlige likviditetsproblemer. Hvis instituttet bryder sine fastlagte grænser for stressindikatorerne, bør det udføre egentlige likviditetsstresstests.

Som udgangspunkt skal et institut udføre likviditetsstresstests regelmæssigt og minimum med månedlig frekvens, jf. bilag 4, nr. 24 i ledelsesbekendtgørelsen. Mindre institutter med begrænset likviditetsrisici uden markedsfinansiering, der anvender stressindikatorer, bør overvåge disse med passende frekvens. SI-FI-institutter bør være i stand til at opføre stresstesten dagligt om nødvendigt.

Likviditetsstresstests skal i tilstrækkelig grad tage højde for tidshorisonter i en stress-situation, jf. bilag 4, nr. 22, litra b, i ledelsesbekendtgørelsen. Det kan eksempelvis være indenfor 30 dage, mellem 30 dage og 3 måneder og mellem 3 og 12 måneder.

SIFI-institutter og andre institutter med væsentligt behov for intradags-likviditet forventes i relevant omfang at stresse intradags-likviditeten løbende.

Alle institutter med markedsfinansiering bør i forbindelse med deres likviditetsstresstests forholde sig til deres markedsadgang i en stresset situation. Der bør desuden ske en overvågning af generelt ændrede markedsforhold og/eller ændring af institutspecifikke forhold med betydning for instituttets markedsfinansiering.

Alle institutter med væsentlig aktivitet i separate og signifikante valutaer i henhold til artikel 5, stk. 5, i LCR-forordningen og artikel 415, stk. 2, i CRR bør gennemføre likviditetsstresstest for de relevante, separate valutaer i relevant omfang. Hvis aktiviteterne er begrænsede og ukomplicerede, så risiciene er nemme at overskue, kan stresstests dog være unødvendige.

2.4. Intern fordeling af likviditetsomkostninger

Instituttet skal have principper for opgørelse og fordeling af likviditetsomkostninger i relevant omfang. Principperne skal dokumenteres af direktionen. Er instituttet udpeget som et systemisk vigtigt finansielt institut (SIFI), skal instituttets bestyrelse sikre, at likviditetsrisici og andre risici indgår i den interne prisfastsættelse af finansielle produkter på forsvarlig vis, jf. bilag 4, nr. 26, i ledelsesbekendtgørelsen.

Fordeling af likviditetsomkostninger kan f.eks. ske i form af et såkaldt funds transfer pricing-system, men kan også have et mere simpelt set-up. Fordelingen bør afspejle de forskellige enheders likviditetspositioner og de likviditetsrisici, som enhederne genererer. Institutterne bør jævnligt revurdere og opdatere metoden til allokering af likviditetsomkostninger.

Institutter med avancerede metoder til at fastsætte interne referencerenter og/eller fordeling af interne likviditetsomkostninger bør være opmærksomme på retningslinjer for dette fra Den Europæiske Banktilsynsmyndighed (EBA) i afsnit 7.4 i EBA's Retningslinjer om ICAAP og ILAAP information (EBA/GL/2016/10) og nr. 415 i EBA's Retningslinjer om fælles procedurer og metoder for tilsynskontrol- og vurderingsprocessen (EBA/GL/2014/13).

Finanstilsynet , den 16. december 2021

JESPER BERG

/ Thomas Worm Andersen